

ZESTAW ĆWICZEŃ MAJĄCYCH NA CELU WYWOŁANIE PRAWIDŁOWEJ ARTYKULACJI GŁOSEK TYLNOJĘZYKOWYCH „k” „g”

Ćwiczenia ogólnej motoryki narządów mowy:

- winda – otwórz szeroko buzię, poruszaj językiem tak jakby był windą – raz do góry, raz do dołu;
- malarz – malujemy pędzlem (język) sufit (podniebienie) – zaczynamy od zębów w stronę gardła;
- młotek – wbijamy gwoździe w ścianę. Zamieniamy język w młotek, który będzie wbijał w ścianę (wałek dziąsłowy) zaczarowane gwoździe (najpierw należy szpatułką lub zimną łyżeczką dotknąć podniebienia tuż za górnymi siekaczami nazywając je np. zaczarowanym miejscem lub parkingiem – w tym miejscu język powinien „przybijać” gwoździe);
- liczenie ząbków – dotykaniem czubkiem języka kolejnych ząbków na górze i na dole przy szeroko otwartej buzi;
- słoń – ma długą trąbę, którą potrafi wszędzie sięgnąć – a czy ty potrafisz dotknąć językiem ostatniego zęba na górze? (na dole, nosa, brody, ucha itd.);
- wyżymaczka – przeciskanie języka przez maksymalnie zbliżone do siebie zęby
- zlizywanie z płaskiego talerza nutelli, miodu, mleka w proszku – w zależności od upodobań dziecka;
- zdmuchiwanie skrawka papieru umieszczonego na czubku języka;
- przytrzymywanie czubkiem języka przy podniebieniu (na „parkingu”) hallsów, rodzynek, płatków kukurydzianych, rodzynek itp.
- Wysyłanie całuszków na odległość;
- świnka – wysuwanie obu warg do przodu, udając ryjek;
- wąsy – przytrzymywanie słomki lub ołówka pomiędzy wargą a nosem (oczywiście bez pomocy rąk);
- straż pożarna – naśladowanie syreny poprzez dosadne wymawianie głosek e – o, i – u, a – u;

Wśród przyczyn zaburzeń realizacji głosek „k” i „g” wymienia się niską sprawność ruchową języka, a w szczególności jego tylnej części. Może to wynikać z ograniczonych jeszcze w tym wieku możliwości językowych. Zamiast wysklepienia się tylnej części języka i zwarcia z podniebieniem miękkim miejsce zwarcia przesuwa się do przodu jamy ustnej. Najczęściej tylnojęzykowe „k” zamieniane jest na zębowe zwarte „t” (parakappacyzm), natomiast dźwięczne „g” na „d” lub „h” (paragammacyzm). Przykład: kura – tura, kino – tino, tak – tat, guma – duma, głowa – dłowa, itd. Zjawisko to najczęściej występuje jako etap przejściowy w procesie kształtowania się mowy, jednak w przypadku

przedłużania się uznawane jest za wadę wymowy. Sposób powstawania tych głosek wymaga określonej sprawności wymienionych partii mięśni, czyli doprowadzenia do uchwycenia i zrozumienia przez dziecko różnicy w ich pracy. W związku z tym na etapie wstępnym przeprowadza się ćwiczenia polegające na unoszeniu języka i tworzeniu jego zwarcia z podniebieniem twardym, a następnie opuszczaniu jego czubka na dół jamy ustnej, za dolne siekacze tak, aby doszło do wysklepienia grzbietu języka w tylnej części jamy ustnej i wytworzenia się w tym miejscu zwarcia.

Ćwiczenia wstępne do wywołania głosek „k”, „g”

- konik – kłaskanie czubkiem i środkiem języka;
- sklejanie pierogów – nagryzanie brzegów języka zębami (masaż i rozciąganie języka);
- półeczka – wysuwanie szerokiego języka z buzi nie dotykając zębów;
- odrywanie językiem przyklejonego do podniebienia opłatka, andruta
- oprzeć czubek języka o dolne zęby – język wybrzusić tak aby górne zęby skrobały jego grzbiet (drapiemy koci grzbiet);
- płukanie gardła wodą – gulgotanie, • dmuchanie przez nos na watkę (piórko) zawieszoną na nitce,
- wymawianie przy szeroko otwartych ustach: aka, oko, uku, eke, iki, yky, ak, ok, ek, uk, ik, yk, ka, ko, ke, ku, ky, ki, aga, ogo, ege, ugu, ygy, igi, ag, og, eg, ug, yg, ig, ga, go, ge, gu, gy, gi
- Przy wymawianiu głosek „k”, „g” można kłaść dłoń na gardle, aby ukazać dziecku, że głoska ta powstaje z tyłu jamy ustnej a nie z przodu.
- Pomocne może być włożenie końców dwóch palców między górne a dolne siekacze w celu „przytrzymania” czubka języka, co w znacznym stopniu utrudni zamianę głoski „k” na „t”.
- Zwarcie tylnej części języka z podniebieniem miękkim – niezbędne do artykulacji „k,g” - łatwiej uzyskać w pozycji leżącej z lekko odchylną do tyłu głową. Masa języka wówczas samowładnie cofa się w głąb jamy ustne.
- Wywoływanie prawidłowej artykulacji rozpoczynamy od bezdźwięcznego „k” - dźwięczne „g” najczęściej pojawia się wtedy samoistnie.

Utrwalanie prawidłowej artykulacji głosek w sylabach:

aka ako ake, aku, aky, aki, oka, oko, oke, oku, oky, oki eka, eko, eke, eku, eky, eki uka, uko, uke, uku, uky, uki yka, yko, yke, yku, yky, yki Ka, ko, ke, ku, ky Utrwalanie prawidłowej artykulacji w wyrazach: kamień, kartofel, kara, katedra, kalosze, kanarek, kapelusz, kapral, kapusta, kareta, karmnik, karuzela, kaseta, kasztan, kot, komar, kogut, kołdra, kołnierz, komin, kominiarz, koniczyna, koń, kopalnia,

korona, kos, kosa, kosz, kostka, kowal, koza, kozioł, konwalia, kura, kula, kurtyna, kupon, kupiec, kulig, kucharz, kubek,

ZABAWY LOGOPEDYCZNE

1. Zabawy oddechowe

Przygotuj dowolny wiatraczek lub wspólnie zróbcie go samodzielnie. Dlaczego wiatraczek, a nie np. piórko czy kawałek bibuły? Oczywiście te przedmioty też się sprawdzą, ale jakoś wiatraczek to zawsze jest *przedmiot pożądaną* dla malucha. Najczęściej błyszczy i się kręci, i jest na patyku. Idealna zabawka, prawda? Poproś dziecko, aby wprawiło wiatraczek w ruch, dmuchając na niego:

- dłuuuuugo,
- krótko,

- dłuuuuugo,
- krótko.
A potem:
- krótko, krótko,
- dłuuuuugo,
- krótko, krotko,
- dłuuuuugo.
I jeszcze:
- krótko, krótko, dłuuuuugo,
- krótko, krótko, dłuuuuugo.
A na koniec zabawy: malec przestaje dmuchać kiedy ty – odliczając „od tyłu” – dojdiesz do zera np. trzy, dwa, jeden, zero. Oczywiście im starsze dziecko, tym dłuższy może być to czas.

Ważne!

- Pomiedzy każdą sekwencją podmuchów potrzebna jest min. 15-minutowa przerwa.
- Pokazywanie tego co mówisz „na migi”, jest bardziej atrakcyjne dla dziecka np. dłuuuuugo – rozciągasz ramiona, krótko – składasz je niemal do kłaśnięcia dłońmi.
- Poproś malucha, żeby teraz tobie pokazywał, jak długo masz dmuchać na wiatraczek.
Te zmiany szybkości, to również zabawy ćwiczące koncentrację. Nic innego, jak sekwencje do zapamiętania. Starszemu dziecku możesz proponować trudniejsze kombinacje do zapamiętania i wydmuchania.

2. Kwadrat oddechowy

Pokaż dziecku, jak wygląda kwadrat (długość boku: ok. 40 cm). Wystarczy, że narysujesz kształt palcem w powietrzu lub na dywanie. Można też oczywiście na kartce. Następnie ćwiczycie pokazywanie palcem kolejnych boków i oddychanie:

1. pierwszy bok – wstrzymanie powietrza,
2. drugi bok – wciągnięcie powietrza nosem (wdech),

3. trzeci bok – ponowne wstrzymanie powietrza,
4. czwarty bok – wydech.
I tak 2-3 razy. Nie więcej.

3. Piłeczka do zabawy

Poproś dziecko, by przetransportowało piłeczkę pingpongową z jednego miejsca na drugie, wyłącznie za pomocą oddechu (dmuchając i nadając piłce kierunek) np.

- od kanapy do fotela,
- najdalej jak umiesz (i mierzycie miarką),
- żeby przeleciała przez próg,
- do schodów,
- na koniec dywanu itd.

4. Mecz

Na prostej powierzchni np. ławie w pokoju, kładziesz piłeczkę. Ty z jednej strony ławy, dziecko na przeciwległym boku. Każde z was ma za zadanie tak dmuchać w piłeczkę, żeby strzelić gola przeciwnikowi.

Możecie też zrobić mniejsze boisko. Wystarczy narysować na białej kartce A4 dwie bramki oraz połowę boiska i zabawa może się zacząć. 5. Papuga
Poproś dziecko, aby wyraźnie powtarzało za tobą poszczególne sylaby. Łatwiej zachęcisz pociechę do *papugowania* jeśli pobawicie się w *przedrzeźnianie* lub staniecie przed lustrem.

- AR, AR, AR
- ER, ER, ER
- OR, OR, OR
- DRA, DRO, DRE
- TRA, TRO, TRE
- BRU, BRY, BRA
- ATRA, ATRE, ATRO
- RA, RO, RE, RI
- GRA, GRO, GRE